

СТАНОВИЩЕ

за дисертационния труд: **„Болестта в кратките белетристични форми на българската литература от първата третина на XX век (Места, роли и употреби)”**

за придобиване на научната степен „Доктор”

Научна област 2. Хуманитарни науки;

Професионално направление 2.1. Филологии

Научна спец. „Българска литература след Освобождението до ВСВ“

Автор на труда: Кристина Колева Колева

Редовен докторант към катедра *Българска литература*

Вносител на становището: проф. д.ф.н. Сава Василев

I. Представени материали за становището:

1. „Болестта в кратките белетристични форми на българската литература от първата третина на XX век (Места, роли и употреби)”, състои се от 381 страници, разпределени в Увод, 6 глави, Заключение, Използвана литература и Приложения.
2. Автореферат в обем 32 страници.
3. Научна автобиография и Публикационна дейност.

Липсва Протокол от вътрешното обсъждане натруда в Катедрата.

II. Оценка на представените изходни материали в документите.

Наличните документи са достатъчни като обем и съдържание.

Дисертационният труд съответства на изискванията от ЗРАСРБ и на Вътрешния правилник на Университета за неговото прилагане. Авторефератът отговаря на съдържанието на труда и в синтезиран вид представя по-важните задачи и постигнатите резултати от изследването.

Приносните моменти са формулирани в рамките на толерантното и обективно самооценяване и дават реалистична представа за качествата на работата.

III. Актуалност на дисертационния труд.

Темата е с дисертационен потенциал и предоставя възможност за доуплътняване на познат академичен сюжет, застъпван в различни изследвания, но преди всичко в дисертационен труд и книга на професор дфн Татяна Ичевска. Привличат се различни аспекти на знанието и културологичните представи за болестта – медицина, фармация, фолклор. Както и проекциите, при които боледуването е част от типологията на феномена: на първо място са войните, след това и други кризисни състояние в живота на обществото и индивида със силен психологически отзвук. Визират се събития, предизвикали различни форми на отчуждение, стресови преходи и екстремни цивилизационни обрати в живота на нацията. От съществено значение е презумпцията, че се работи със сюжети, в които болестта и боледуването са част от модерното общество с типичните за него промени в психологическия статус на личността и непрекъснатата поява на нови/непознати болести. Променя се – образно и буквално казано – имунната система на народите, не на последно място самата представа за боледуването, особено що се отнася до душата и причинно-следствените връзки между нея и телесните страдания. В този смисъл дисертационният труд засяга важни проблеми на днешното общество, а това, освен всичко друго, го прави интересен и актуален. Бързам да добавя, че съм обнадежден и за литературоведската актуалност на текста, имайки пред вид използвания инструментариум и уменията да се борави с различните нива на художествения текст.

IV. Характеристика на дисертационния труд.

В най-общ вид мнението ми е, че дисертационният труд изпълнява задачите, които си поставя. Преминал е изпитанията на научната/колегиалната коректност във вид на научна библиография и позоваване на натрупания към момента опит от страна на наши и чужди авторитети, а това му осигурява стабилна изходна база за аналитични експедиции в територията на българската литература.

Напълно в духа на очакваното, още в началото на дисертационния труд се формулира въпросът за връзката между боледуващия индивид и боледуващото общество. Друго не би могло и да бъде, щом предмет на изследване е литературата, а във видовата природа на последната стои точно тази релация и я осмисля.

Представен в синтезиран вид, общественият преход от 19 към 20 век е нужен на докторантката, за да се обясни възпаляването на границите между старото и новото и все по-задълбочаващата се морална криза в живота на модерното градско общество. Последната се оказва релевантна на телесните и душевните разранявания в живота на човека. В хода на четенето за пореден път се попитах: възползваме ли се достатъчно от задължителното (и задължаващо) за всеки академичен труд теоретично „предговаряне“ на основното съдържание или в много от случаите то остава да битува в собствената си рамка – подобно картина, която сме окачили на стената. Но това са друга тема, свързани с личния ми опит и наблюдения през годините. Тук отговорът е задоволителен заради добре балансираните отношения и функционалност в работата на докторантката.

Кристина Колева се е ориентирала правилно в кръга от произведения с оглед на темата, особено интересни са обектите от така наречената литературна периферия, т.е. писателите от по-заден литературен ред като Петко Киров, Димитър Хаджилиев, Ясен Валковски и други. Разбирам, че „Гераците“ е по-благодатният сюжет, защото болестта е част от неговите експликации, но аз не бих пренебрегнал и „Земя“, особено ако приемем, че ни вълнува идеята за реалните и за символно заредените аномалии на телесното – от една страна гърбицата като антропологичен детайл, а, от друга, конкретно неназованото/невидимото боледуване на душата, довело до пароксизъм и престъпление под напора на силни страсти (убийство заради земя). А такъв интерес от страна на докторантката има. Има и опити да се отговори на друго изключително важното питане: кога и как пороците се превръща в разболяваща страст и правят от човека морален, дори и физически дегенерат. Налице е емблематичен пример за такава промяна от малко по-късен литературен период – Борис Морев. Но не и единствен...

Според мен достойнствата на дисертационния труд са преди всичко в процеса на комуникиране с художествените текстове, макар на места да преобладават преразказът и щедрото цитиране за сметка на аналитичния прочит. Боравенето с цитата е деликатна манипулация. Има обаче един принцип, който трябва да се следва и който с годините и опита успява да заслужи мястото си в литературоведския текст: цитатът присъства повече в качеството на илюстриращ и мотивиращ сегмент и по-малко в ролята на косвен аргумент, защото аргументите са в ръцете на автора.

Бих препоръчал зад иначе добре структурираното съдържание да застанат по-адекватни вътрешни ходове/преходи, за да се избегне усещането, че на места тези движения са твърде внезапни и объркващи. Винаги съм препоръчвал при теми с много широк обхват да се избере един литературен вид – или само поезия, или само проза, а когато се работи с двете, да се държи сметка за вътрешния баланс на литературноисторическия разказ.

Не съм достатъчно удовлетворен от Автореферата в този му вид. Въпреки допълнително монтираните – „крепежни“ – изречения, остава впечатлението за механично проведена операция по копиране на фрагменти от по-голямото, за да се получи по-малкото. Иначе казано, Авторефератът би направил по-добра услуга на дисертацията и на автора, ако се опираше на свой, относително самостоен разказ.

Препоръчвам по-внимателно изчитане на дисертационния труд и отстраняване на множеството технически и пунктуационни грешки, както и някои стилистични несъвършенства.

V. Заключение.

Дисертационният труд на Кристина Колева прави впечатление с усилията си да продължи натрупания опит по темата и да защити собствена позиция. Пред нас е млад литературовед с добра научна подготовка, с изградени умения да анализира и интерпретира литературни текстове. Убеден съм, че пред Кристина Колева има бъдеще на специалист и се

надявам защитата на дисертационния труд да стане първото сериозно стъпало към по-нататъшното ѝ развитие и професионална реализация. На базата на този извод препоръчвам на уважаемата комисия да ѝ присъди образователната и научна степен „доктор“.

18.05.2021 г.
В. Търново

проф. дфн Сава Василев